

SZIESZTA

SZERKESZTI: ÚJSZÁSZI ILONA, WERNER KRISZTINA ■ 2007. JÚLIUS 21.

NAPI MELLÉKLETEK

Hétfő A DÉL SPORTJA,

A PÉNZ BESZÉL

Kedd GYÓGY-ÍR

Szerd. LÉGYOTT

Csütörtök BIZALMASAN

Péntek DÉLMADÁR

WWW.DELMAGYAR.HU

AZ ÖTHALMI, EGYKORI SZOVJET LAKTANYA EMLÉKET ÁLLÍT EGY LETŰNT KORNAK

Cirill betűs kísértetváros

Lehangoló kép fogadja a főváros felől Szegedre érkezőket. A volt szovjet laktanya romos, omladozó épületegyüttesét tizenhat éve nem sikerült hasznosítani-felújítani. Két magyar katonatiszttel, akik egykoron bejáratosak voltak a mára leginkább kísértetvárosra emlékeztető laktanyaiba, szétnéztünk a több mint százhektáros területen, hogy megvizsgáljuk, mennyit romlott az épületek állapota a szovjetek kivonulása óta.

Az úgynevezett vörös épület melletti legénységi étkeзде és a konyha is az enyészeté

FOTÓK: GYENES KÁLMÁN

Az utolsó orosz katonák több mint tizenöt éve, 1991. február 13-án hagyták el a szegedi öthalmi laktanyát, hogy a dorozsmai vasútállomáson vonatra szálljanak. A szegedi laktanya utolsó ezredparancsnoka, Tyityerjatnyikov is intezett a szerelvényről. Nem sokkal később aztán Szatymaznál leszállt a vonatról, hogy gépkocsival visszaszállítsák Szegedre, a búcsú bankettre.

Terülj, terülj asztalkám

A szovjet laktanyát, ahová évtizedeken keresztül csak kivételes esetekben lehetett belépni, Silov altábornagy, a Déli Hadseregcsoporthoz vezére adta át. Lapunk akkori tudósításából kiderült: a festék még száradt a falakon és a rovarirtás is eredményesnek bizonyult. Élő csótányt nem is igen láttak a kis ünnepségre összehívott újságírók, csupán elpusztult bogarakat. Azokat viszont százával. Az utolsó fogadag mindenre kiterjedően kitétek magukért a szovjet bajtársak: terülj, terülj asztalkámmal és gyümölcskosárral fogadták a vendégeket.

Most, az ünnepség után több mint tizenöt évvel, már a festék sem takarja a málló, omladozó falakat. Az egykori

szovjet laktanya igazi kísértetváros: hatalmas, üres színházteremmel, gazos alakulótérrel, életveszélyes állapotú legénységi konyhával.

ÁVH-s testvérek

Az országban mindössze három hasonló laktanya épült: Szeged mellett még Szombathelyen és Pécsen. Az ÁVH-nak épültek, a karhatalmi ezredet szolgálták volna ki.

Lele András, a katonai ügyészség megbízott vezetője és Kovács János, a szegedi műszaki ezred utolsó parancsnoka olykor-olykor megfordult a komplexumban. Megkértük őket, kísérjenek el bennünket az öthalmi laktanyaiba, hogy segítsenek feleleveníteni a múltat: hogyan élt a legénység és a vezérkar Csongrád megye egyetlen szovjet laktanyájának falai között.

Az elmúlt tíz évben egyikük sem járt a területen, így mindkettőjüket meglepte, hogy mennyire lepusztult állapotban látták viszont az épületeket.

– Magam is ott voltam azon az ünnepségen, amikor az oroszok visszaadták a lakta-

nyát. Bajához vagy Kiskunhalashoz képest a szegedi sokkal jobb állapotban volt. A többi kaszárnyából még az ablakokat is elvitték. Annak idején az öthalmi komplexum a magyar honvédség laktanyáival is felvette a versenyt tisztaságban, rendezettségben és szervezettségben – merengett a múltban a már tizenegy éve nyugdíjba vonult alezredes, Kovács János.

Panel a tisztéknek

A mostani főbejárathoz képest jobbra található négy épület a hetvenes évek elején a Délép húzta fel. Az egykori lakótelep egyik felújított tömbjébe a rendszerváltás után diákok költöztek. Itt korábban háromszáz tisztet szállásoltak el a családjukkal együtt. A szerződésesek a szolgálati idő letelte után kijárhattak a városba és polgári ruhát is viselhetek. Saját boltjuk és négy osztályos általános iskolájuk is volt (előbbi kifosztva lapul meg a házak mögött, utóbbit sportcélokra használják a mai egyetemisták) a telepen. A felsős gyerekeket minden héten hétfőn

bentlakásos iskolába vitték busszal Kecskemétre, majd péntekenként visszaszállították őket a szüleikhez.

A tiszték és a parancsnokok átlagosan öt évig tartózkodtak Magyarországon. A sorállomány csupán két évig szolgált, igaz sokkal mostohább körülmények között. Sokan azt gondolták, hogy a szovjet sorkatonák szerettek Magyarországon, pedig ez közel sem volt így.

– A sorkatonák nem hagyhatták el a laktanya területét, kizárólag szolgálati feladattal, esetleg nagy ritkán csoportos városnézésre. A zsoldjuk nagyon kevés volt, három liter kólát tudtak vásárolni belőle. 1985-ben maximum 290, 1989-ben legfeljebb havi 450 forintot kerestek. Csomagot sem kaphattak és a családtagjaik sem látogathatták őket. Egy évben tíz-tizenöt katonára kaptak szabadságot az ezer-ezeröttszáz fős állományból – állította Lele András.

A lakóteleppel szemközti oldalon az ifjúsági ház tervei alapján épült óriási színházterem bukkant elő. Ezt a monstrumot húzták fel legkésőbb, a nyolcvanas évek

Az egyetem szabadulna

A szegedi Budapesti úton található egykori szovjet laktanya összerülete 106 hektár. Az oroszok kivonulása után a Kincstári Vagyoni Igazgatóság tulajdonába került, de a Szegedi Tudományegyetem kezelte és kezeli jelenleg is. A kollégiummá átalakított egykori tiszt lakásokat megtartaná az egyetem diákszállónak, ám a többi területtől szeretne megszabadulni.

utolsó éveiben. A bejáratát manapság lakat védi. A nagyterem homályából egy színpadon árválkodó masszív hangfalpár tűnt elénk, néhány rothadó kellel körbeárasztva. A nézőteret felszedték, néhány nagyobb tócsa beázásról árulkodott. Számunkra is lehangoló élmény volt, de a bennünket kísérő két férfinak még inkább: ők ott voltak az átadáson, amikor még fényben és pompában fürdött a pódium és amelyen az ezredzenekar mellett kisiskolások és a szovjet tiszték feleségeiből verbuválódott asszonykórus is fellépett.

A Maty-éren kubikoltak

Tovább haladva még a színháznál is rosszabb állapotú épületek tornyosultak előttünk: a gyengélkedő és mögötte a „piros épület”, azaz az ezredparancsnokság. A rengeteg törmelék és az omladozó vakolatdarabok között valahogy felküzdöttük magunkat az ötödik emeletre, ahol annak idején egy tévéstúdió is helyet kapott. Innen szórta az adást a zárt láncú rendszer és itt készültek a katonai oktatófilmek is. Egy Lenin-szobába is benyitottunk, ezeket használták a katonák klubhelyiségnek. Tyityerjatnyikov szobáját is megtaláltuk, a falon egy gigantikus Szovjetunió térkép foszlányai emlékeztettek a múltra. Az életveszélyes állapotú legénységi étkezdében is jártunk, a mennyezet teljesen leszakadozott, kosz és por lepett el mindent. Az alakuló-

teret is szinte teljesen beleperte a gaz.

– Az épületek mögötti telephelyen tárolták a harcászati technikát, itt sorakoztak a műhelyek és az üzemanyagtöltő állomás. Legalább negyvenöt tank és több mint száz BTR-60 típusú nyolckerekű páncélkocsi parkolt itt a szovjetek idejében. A tüzérszázály épülete tanteremmel, körletekkel és fegyverszobával volt felszerelve – mutatott körbe Lele András.

– Mi magunk is ritkán járunk be ide. Az utolsó ezredparancsnokkal baráti kapcsolatban álltam, privát ügyekben is segítettek egymást. Többször meghívott a laktanyába szaunázni, amikor viszont terhes volt a felesége, én segítettem neki orvost találni – árulta el Kovács János.

Több esetben az orosz katonák is segítettek a város vezetését. A moszkvai olimpiára készült evezőspályát tervezték egy egykori ezredparancsnok, Viktor Konsztantyinov szerezte be. Ezen tervek alapján épült meg a Maty-ér, ahol orosz katonák is kubikoltak.

Az öthalmi laktanya utolsó szovjet katonái 1991 februárjában hagyták el Szegedet és egyúttal Magyarországot. Amíg itt voltak, egy zárt világban éltek, keveset árultak el magukról. Azt követően sem tudtunk meg róluk sokkal többet, miután kivonultak. Magukkal vitték a titkaikat. Az egykori öthalmi szovjet laktanya viszont itt maradt, emléket állítva a kornak. Pedig eredetileg nem emlékműnek húzták fel.

HORVÁTH LEVENTE

A büfé nyitvatartási ideje, a cirill betű is csak emlék már – Kovács János, a szegedi műszaki ezred utolsó parancsnoka számára is

Sefteltek

Az 1970-es, 80-as években megszaporodott a szovjet katonák által elkövetett bűncselekmények száma, ezért külön katonai ügyészt kellett kinevezni, aki foglalkozott ezekkel az ügyekkel. Az öthalmi laktanya közelében volt egy kis élelmiszerbolt, ezt rendszeresen feltörték és itt kereskedtek a lopott áruval is. Egyenruhával, csizmával, benzinnel és szénrel sefteltek – tudtuk meg Lele Andrástól, aki felelt az akkori orosz katonai ügyekért.